# Biuletyn Europejski nr 4 (63)/2019*

## Spis treści

**Informacje ..... 2**

**Nowe akty prawne Unii Europejskiej ..... 6**

**Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ..... 7**

Cła ..... 7

Cudzoziemcy ..... 8

Obywatelstwo Unii Europejskiej ..... 9

Podatki ..... 10

Transport ..... 12

Zamówienia publiczne ..... 13

**Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ..... 14**

* Biuletyn opracowywany przez Wydział VII Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA stanowi informację o wybranych aktach prawnych Unii Europejskiej i orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz aktach prawnych Rady Europy i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mogących mieć znaczenie dla orzecznictwa sądów administracyjnych; jest dostępny w bazie CBOIS oraz na stronie http://www.nsa.gov.pl/biuletyn-europejski.php.

## Informacje

▪ 1 kwietnia 2019 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wybrał Linos-Alexandre Sicilianos, sędziego nominowanego z ramienia Grecji, jako nowego Prezesa ETPC. Sędzia Sicilianos był wiceprezesem sądu od 1 maja 2017 r., a teraz zastąpi prezesa Guido Raimondi, którego kadencja upływa 4 maja 2019 r.

▪ Po tym, jak 27 marca 2019 odrzucono osiem alternatywnych propozycji *Brexitu,* a 1 kwietnia 2019 r. kolejne cztery alternatywne plany wyjścia W. Brytanii z UE (1 – unia celna; 2 – tzw. wspólny rynek 2.0; 3 – referendum ratyfikacyjne; 4 – wycofanie z art. 50 TUE; najbliżej zwycięstwa była propozycja dotycząca unii celnej, którą obalono różnicą trzech głosów, 273 do 276), coraz bardziej realna stawała się perspektywa bezumownego opuszczenia Wspólnoty. Komisja Europejska ogłosiła, że Unia jest na nią przygotowana i opublikowała wskazówki dla państw członkowskich, jednak 3 kwietnia Izba Gmin przyjęła projekt ustawy zobowiązującej rząd do ubiegania się o opóźnienie wyjścia kraju z UE, aby uniknąć bezumownego opuszczenia Wspólnoty. Proponowana legislacja trafiła do Izby Lordów i 8 kwietnia parlament uchwalił ustawę zmuszająca premier Theresę May do opóźnienia wyjścia kraju z UE, aby uniknąć bezumownego *Brexitu* w dniu 12 kwietnia. Ustawa weszła w życie. Prace nad tym projektem przeprowadzono w ekspresowym tempie, a w głosowaniu zwolennicy przyjęcia ustawy wygrali jednym głosem w stosunku 313 do 312. Brytyjski rząd potwierdził w poniedziałek, że ewentualne wybory do Parlamentu Europejskiego, gdyby Wielka Brytania nadal pozostawała członkiem UE, odbędą się w czwartek 23 maja. 11 kwietnia przywódcy 27 państw zebrani na unijnym szczycie w Brukseli zgodzili się na przedłużenie terminu wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej do 31 października br. Jednak odroczenie daty ma być elastyczne, co oznacza, że Wielka Brytania będzie mogła opuścić UE przed tą datą.

▪ 2 kwietnia 2019 r. wniosek przedstawiciela Prokuratury Krajowej o wyłączenie prezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z rozpoznawania sprawy pytań prejudycjalnych zadanych przez Sąd Najwyższy (dotyczących m.in. zdolności Krajowej Rady Sądownictwa do wykonywania konstytucyjnego zadania stania na straży niezależności sądów

i niezawisłości sędziów) został oddalony. Decyzję podjął Trybunał pod przewodnictwem wiceprezes. Postępowanie w ww. sprawie toczy się przed TSUE od 19 marca 2019 r. Sprawa jest rozpatrywana w składzie wielkiej izby TSUE, a nie jak zwykle w przypadku pytań prejudycjalnych w składzie trzy lub pięcioosobowym. 15 kwietnia 2019 r. przewodniczący KRS poinformował, że KRS przedstawi Trybunałowi ocenę swojego statusu, w związku z tą sprawą. Zostanie ono przedstawione 14 maja, na kiedy to TSUE wyznaczył termin rozprawy uzupełniającej. Dodatkową rozprawę wyznaczono na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Zdaniem tego organu „procedura powoływania sędziów nie ma żadnego związku z atrybutem niezawisłości sędziów oraz niezależności sądów, a sposób wyboru sędziów przez KRS nie zagraża w najmniejszym stopniu niezawisłości i bezstronności tychże sędziów oraz nie wpływa na niezależność sądów".

- 2 kwietnia 2019 Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy (*the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe – CLRAE*) opublikował raport, w którym uznał kierunek ewolucji zmian tzw. demokracji regionalnej i samorządu w Polsce za niepokojący (tekst raportu: https://search.coe.int/congress/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680939003). Kongres jest organem doradczym Komitetu Ministrów (od 1994 r. organem stałym, zbierającym się dwa razy do roku na sesjach w Strasburgu), reprezentującym władze lokalne i regionalne państw Rady Europy.

- 3 kwietnia 2019 r. Komisja Europejska wszczęła wobec Polski postępowanie o naruszenie prawa unijnego, wysyłając pismo z formalnym zawiadomieniem. Sprawa dotyczy „nowego systemu dyscyplinarnego dla sędziów". Jako powód wskazano, że polskie prawo pozwala poddać sędziów sądów powszechnych postępowaniom dyscyplinarnym, procedurom i ostatecznie sankcjom ze względu na treść orzeczeń sądowych. Rząd polski ma 2 miesiące na udzielenie odpowiedzi.

- 3 kwietnia 2019 r. Komisja Europejska zdecydowała również o uruchomieniu w Unii debaty publicznej na temat praworządności, akceptując europejska inicjatywę obywatelską pt. „Poszanowanie praworządności w UE". Oznacza to, że przez rok (do kwietnia 2020 r.) zbierane będą podpisy, których potrzeba 1 mln, by uruchomić inicjatywę ustawodawczą w celu wprowadzenia mechanizmów weryfikacji stosowania przepisów

o praworządności w praktyce państw członkowskich oraz wzmocnienia Agencji praw Podstawowych UE. Niezależnie, Komisja chce też, żeby w najbliższych tygodniach w debacie wypowiedziało się jak najwięcej środowisk w państwach członkowskich. Wnioski i konkluzje mają zostać zaprezentowane w czerwcu. Podczas zaplanowanego na ten miesiąc szczytu UE przywódcy państw zdecydują również o dalszych losach koncepcji powiązania dostępu do funduszy unijnych z wieloletniego budżetu na lata 2021–2027 z oceną stanu praworządności w krajach członkowskich.

- 4 kwietnia 2019 r. Komitet Ministrów Rady Europy opublikował raport wskazujący, że reformy, którym od ponad dekady podlega procedura przez ETPC przyniosły rezultaty w postaci poprawy szybkości i efektywności postępowania. Raport oparto na analizie 2,073 spraw rozpatrywanych przez ETPC (tekst raportu: https://rm.coe.int/annual-report-2018-web/168093c7f8).

- 9 kwietnia 2019 r. Rada ds. Ogólnych na posiedzeniu po raz kolejny zajmowała się sprawą praworządności w Polsce i na Węgrzech. Ministrowie ds. europejskich ostatnio w lutym zajmowali się sytuacją Polski w związku z uruchomioną przez Komisję Europejską procedurą z art. 7 TUE. Wniosek o ponowienie dyskusji w tej sprawie złożyła Dania, mając poparcie około połowy państw członkowskich. Przedstawiciel Polski oponował przeciwko temu argumentując, że nie ma żadnych nowych wydarzeń, a kwestia ta nie powinna stawać na posiedzeniu przed majowymi wyborami do Parlamentu Europejskiego. W odpowiedzi na to przedstawiciel Danii odpowiedział, że właśnie dlatego, że nie ma nowych kroków ze strony władz w Warszawie, które miałyby służyć poprawie sytuacji, należy się zająć problemem. W dyskusji na forum ww. Rady zabrali głos przedstawiciele 10 państw członkowskich na temat sytuacji w Polsce i wszyscy wyrazili zaniepokojenie stanem praworządności w naszym kraju. Polski minister opuścił posiedzenie przed rozpoczęciem tego punktu jego programu.

- 9 kwietnia 2019 r. Rzecznik Generalny TSUE Evgeni Tanchev wydał opinię, zgodnie z którą Trybunał powinien orzec, że przepisy ustawodawstwa polskiego dotyczące obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego są sprzeczne z prawem unijnym. Opinia wydana została w związku z rozpatrywaniem przez TSUE skargi Komisji Europejskiej w tej sprawie. Według Rzecznika regulacje naruszają wymogi niezawisłości sędziowskiej, której

przestrzeganie jest konieczne dla spełnienia wymogów skutecznej ochrony sądowej, jak stanowią unijne traktaty. W ocenie Rzecznika sporne przepisy naruszają wymogi niezawisłości sędziowskiej, ponieważ mogą narazić SN i jego sędziów na ingerencję i naciski zewnętrzne ze strony Prezydenta RP w kontekście możliwości podwójnego przedłużenia ich czynnej służby, co podważa obiektywną niezależność tego sądu oraz wpływa na niezależność osądu sędziów i na ich rozstrzygnięcia. Chodzi o przepisy odsyłające sędziów SN w stan spoczynku, z których Polska wycofała się po złożeniu skargi przez KE.

- 10 kwietnia 2019 r. ETPC wydał na podstawie Protokołu nr 16 do EKPC – na wniosek francuskiego Sądu Kasacyjnego – pierwszą opinię doradczą w sprawie *Menneson przeciwko Francji* (wyrok z dnia 26 kwietnia 2004 r., skarga nr 65192/11), dotyczącej transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka w drodze surogacji (zob. s. 14).

- 11 kwietnia 2019 r. ETPC wydał dwa wyroki istotne dla orzecznictwa z zakresu prawa do sądu. Stwierdził w nich, że rozbieżność (niejednolitość) w orzecznictwie sądów krajowych, następnie ujednolicona, nie stanowi naruszenia prawa do rzetelnego procesu (wyrok w sprawie *Mariyka Popova i Asen Popov przeciwko Bułgarii*, skarga nr 11260/10) oraz że prawo do rzetelnego procesu nie obejmuje pytania prejudycjalnego do TSUE (wyrok w sprawie *Harisch przeciwko Niemcom*, skarga nr 50053/16).

- 12 kwietnia 2019 r. uroczyście podpisano porozumienie, w myśl którego Unia Europejska sfinansuje jedną trzecią inwestycji *Baltic Pipe*, czyli gazociągu, którym po dnie morza będzie można przesyłać surowiec z Norwegii do Danii i Polski. Zdolność przesyłowa *Baltic Pipe* ma wynosić 10 mld metrów sześciennych rocznie, a budowa gazociągu ma ruszyć w przyszłym roku i częściowo zostanie sfinansowana z Instrumentu „Łącząc Europę", który wyasygnuje na ten cel 214,9 mln euro.

- 13 kwietnia 2019 r. opublikowano najnowszą edycję Indeksu Wolności Człowieka – *Human Freedom Index 2018*, w której Polska zajęła 39. miejsce, na 162 kraje objęte badaniem, z wynikiem 7,81 pkt. To spadek o trzy pozycje w porównaniu z poprzednią edycją.

- 15 kwietnia 2019 r. przyjęta została przez państwa UE nowa dyrektywa o prawach autorskich. W końcowym głosowaniu na posiedzeniu Rady UE

większość państw członkowskich poparła projekt, Polska i pięć innych krajów – Luksemburg Holandia, Włochy, Szwecja i Finlandia – były przeciwko. Od głosu wstrzymały się: Belgia, Estonia i Słowenia. Państwa członkowskie UE ostatecznie zatwierdziły też nowelizację dyrektywy gazowej, która przewiduje, że podmorskie części gazociągów na terytorium UE będą podlegały przepisom restrykcyjnego trzeciego pakietu energetycznego (sprawa dotyczy m.in. gazociągu *Nord Stream 2* mającego przebiegać po dnie Bałtyku).

- 29 kwietnia 2019 po raz dziewiąty rozpoczął się Europejski Tydzień Młodzieży (do 5 maja), który odbywa się co dwa lata. Ma on na celu promowanie programów przeznaczonych dla młodzieży podczas wydarzeń we wszystkich krajach uczestniczących w programie Erasmus+.

## Nowe akty prawne UE

*[*)Podane informacje stanowią wybór nowych aktów prawnych UE we wskazanym miesiącu]*

- Decyzja Rady (WPZiB) nr 2019/538 z dnia 1 kwietnia 2019 r. w sprawie wsparcia działań Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW) w ramach wprowadzania w życie strategii UE przeciw rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia (Dz.Urz. z 2019 r., L nr 93, s. 3).

- Decyzja Komisji (UE) 2019/569 z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie proponowanej inicjatywy obywatelskiej „Respect for the rule of law within the European Union" (notyfikowana jako dokument nr C(2019) 2314) (Dz.Urz. z 2019 r., L nr 99, s. 39).

- Decyzja Rady (UE) nr 2019/597 z dnia 9 kwietnia 2019 r. w sprawie utworzenia grupy mędrców wysokiego szczebla ds. europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju (Dz. Urz. z 2019 r., L nr 103, s. 26).

- Decyzja Rady Europejskiej (UE) nr 2019/584 przyjęta w porozumieniu ze Zjednoczonym Królestwem z dnia 11 kwietnia 2019 r. przedłużająca okres, o którym mowa w art. 50 ust. 3 TUE rozwoju (Dz.Urz. z 2019 r., L nr 101, s. 1).

# Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*

*[*)W przypadku wyroków TSUE publikowane fragmenty stanowią wybrane cytaty lub tezy]*

## Cła

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie C-288/18, X BV przeciwko Staatssecretaris van Finaciën**

**Odesłanie prejudycjalne – Wspólna taryfa celna – Klasyfikacja towarów – Nomenklatura scalona – Podpozycje 8528 51 00 i 8528 59 40 – Płaskie monitory ciekłokrystaliczne mogące wyświetlać sygnały pochodzące z systemów do automatycznego przetwarzania danych – Porozumienie w sprawie handlu produktami technologii informacyjnej**

*) Nomenklaturę scaloną zawartą w załączniku I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej taryfy celnej, zmienionej rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 927/2012 z dnia 9 października 2012 r. należy interpretować w ten sposób, że w celu określenia, czy płaskie ekrany ciekłokrystaliczne (LCD), zaprojektowane i wykonane w celu wyświetlania zarówno danych pochodzących z maszyny do automatycznego przetwarzania danych, jak również złożonych sygnałów wideo pochodzących z innych źródeł, powinny być klasyfikowane do podpozycji 8528 51 00 Nomenklatury scalonej, czy też do podpozycji 8528 59 40 tej nomenklatury, należy w ramach badania całości ich obiektywnych cech i właściwości ocenić zarówno stopień, w jakim mogą one wykonywać większą ilość funkcji, jak również poziom osiąganej przez nie wydajności w wykonywaniu tych funkcji w celu ustalenia, czy ich podstawową funkcją jest użycie w systemie do automatycznego przetwarzania danych. W tym kontekście szczególne znaczenie należy nadać kwestii, czy są one zaprojektowane do pracy z bliskiej odległości. Kwestia, czy użytkownik ekranu jest tą samą osobą, która przetwarza lub wprowadza dane do maszyny do automatycznego przetwarzania danych, nie stanowi kryterium istotnego dla celów tego określenia.

## Cudzoziemcy

**Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 2 kwietnia 2019 r. w sprawach połączonych C-582/17 i C-583/17, H. i R.**

**Odesłanie prejudycjalne – Ustalanie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 – Artykuł 18 ust. 1 lit. b–d) – Artykuł 23 ust. 1 – Artykuł 24 ust. 1 – Procedura wtórnego przejęcia – Kryteria odpowiedzialności – Nowy wniosek złożony w innym państwie członkowskim – Artykuł 20 ust. 5 – Trwające postępowanie w sprawie ustalenia – Wycofanie wniosku – Artykuł 27 – Środki odwoławcze**

*) Wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca należy dokonywać w ten sposób, że gdy obywatel państwa trzeciego złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszym państwie członkowskim, a następnie opuścił to państwo członkowskie, po czym złożył nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w drugim państwie członkowskim, to obywatel ten:

– w kontekście wniesionego na podstawie art. 27 ust. 1 tego rozporządzenia w tym drugim państwie członkowskim odwołania od wydanej wobec niego decyzji o przekazaniu co do zasady nie może powoływać się na kryterium odpowiedzialności ustanowione w art. 9 rzeczonego rozporządzenia;

– w kontekście takiego odwołania może, w drodze wyjątku, powoływać się na to kryterium odpowiedzialności w sytuacji objętej art. 20 ust. 5 tego samego rozporządzenia, jeżeli przekazał właściwemu organowi wnioskującego państwa członkowskiego materiały wykazujące w sposób oczywisty, że na podstawie kryteriów odpowiedzialności właśnie to państwo członkowskie należy uważać za państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku.

## Obywatelstwo Unii Europejskiej

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie C-483/17, Neculai Tarola przeciwko Minister for Social Protection**

**Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii – Swobodny przepływ osób – Dyrektywa 2004/38/WE – Prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich – Artykuł 7 ust. 1 lit. a) – Pracownicy i osoby prowadzące działalność na własny rachunek – Artykuł 7 ust. 3 lit. c) – Prawo pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące – Obywatel państwa członkowskiego, który wykonywał pracę najemną w innym państwie członkowskim przez okres dwóch tygodni – Niezamierzone bezrobocie – Zachowanie statusu pracownika przez co najmniej sześć miesięcy – Prawo do zasiłku dla bezrobotnych (*jobseeker's allowance*)**

*) Artykuł 7 ust. 1 lit. a) i art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG należy interpretować w ten sposób, że obywatel państwa członkowskiego, który wykonał swoje prawo do swobodnego przemieszczania się i uzyskał w innym państwie członkowskim status pracownika w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy ze względu na działalność, jaką wykonywał tam przez okres dwóch tygodni, na podstawie innej niż umowa o pracę na czas określony, przed pozostawaniem na niezamierzonym bezrobociu, zachowuje status pracownika przez dodatkowy okres co najmniej sześciu miesięcy w rozumieniu tych przepisów, pod warunkiem że zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy.

To sąd odsyłający powinien określić, czy zgodnie z zagwarantowaną w art. 24 ust. 1 dyrektywy 2004/38 zasadą równego traktowania wspomniany obywatel dysponuje, w konsekwencji, prawem do otrzymywania świadczeń z pomocy

społecznej lub, w danym wypadku, świadczeń z zabezpieczenia społecznego, tak jak gdyby był obywatelem przyjmującego państwa członkowskiego.

## Podatki

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 10 kwietnia 2019 r. w sprawie C-214/18, H.W.**

**Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2006/112/WE – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Komornik sądowy – Egzekucja – Opłaty egzekucyjne określone w ustawie – Praktyka administracyjna właściwych organów krajowych uznająca, że kwota tych opłat egzekucyjnych zawiera VAT – Zasady neutralności i proporcjonalności**

*) Przepisy dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, zmienionej dyrektywą Rady 2013/43/UE z dnia 22 lipca 2013 r., oraz zasady neutralności podatku od wartości dodanej (VAT) i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie praktyce administracyjnej właściwych organów krajowych, takiej jak będąca przedmiotem postępowania głównego, zgodnie z którą przyjmuje się, że VAT od usług świadczonych przez komornika sądowego w ramach postępowania egzekucyjnego jest zawarty w pobieranych przez niego opłatach egzekucyjnych.

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie C-691/17, PORR Építési Kft. przeciwko Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebviteli Igazgatósága**

**Odesłanie prejudycjalne – Podatki – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Prawo do odliczenia podatku od wartości dodanej (VAT) naliczonego – Artykuł 199 ust. 1 lit. a) – Mechanizm odwrotnego obciążenia – Nienależna zapłata podatku przez odbiorcę usług na rzecz usługodawców na podstawie błędnie wystawionej faktury zgodnie z ogólnym systemem podatkowym – Decyzja organu podatkowego**

**stwierdzająca zaległość podatkową obciążającą odbiorcę usług i oddalająca wniosek o odliczenie – Brak zbadania możliwości zwrotu podatku przez organ podatkowy**

*) Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, zmieniona dyrektywą Rady 2010/45/UE z dnia 13 lipca 2010 r. oraz zasady neutralności podatkowej i skuteczności należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one praktyce organu podatkowego, zgodnie z którą w przypadku braku podejrzeń o popełnieniu oszustwa, organ ten odmawia przedsiębiorstwu prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej, który przedsiębiorstwo to, jako usługobiorca, nienależnie zapłaciło dostawcy tych usług na podstawie faktury, którą dostawca ten sporządził zgodnie z ogólnym systemem podatku od wartości dodanej (VAT), podczas gdy właściwa transakcja podlegała mechanizmowi odwrotnego obciążenia, przy czym

– przed odmową prawa do odliczenia organ podatkowy nie zbadał, czy wystawca tej błędnej faktury mógł zwrócić jej odbiorcy nienależnie zapłaconą kwotę VAT ani czy mógł on dokonać korekty tej faktury w ramach mechanizmu autokorekty zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi, uzyskując na tej podstawie zwrot nienależnie zapłaconego przez niego na rzecz skarbu państwa podatku, lub

– organ podatkowy nie zdecydował sam zwrócić odbiorcy tej faktury podatku, który nienależnie zapłacił jej wystawcy i który ten ostatni zapłacił następnie nienależnie na rzecz skarbu państwa.

Zasady te wymagają jednak, aby usługobiorca miał możliwość skierowania swojego wniosku o zwrot bezpośrednio do organu podatkowego, gdyby zwrot VAT nieprawidłowo wykazanego na fakturze przez dostawcę usług na rzecz usługobiorcy okazał się nadmiernie utrudniony lub niemożliwy, w szczególności w wypadku niewypłacalności dostawcy.

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie C-638/17, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos**

**Odesłanie prejudycjalne – Struktura i stawki podatków akcyzowych stosowanych do wyrobów tytoniowych – Dyrektywa 2011/64/UE – Artykuł 4 ust. 1 lit. a) – Pojęcie „cygar lub cygaretek” – Tytoń zrolowany o zewnętrznym owinięciu z naturalnego tytoniu częściowo pokrytym dodatkową papierową warstwą**

*) Artykuł ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2011/64/UE z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie struktury oraz stawek podatku akcyzowego stosowanych do wyrobów tytoniowych należy interpretować w ten sposób, że wyroby tytoniowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, których część owinięcia zewnętrznego jest pokryta, na poziomie filtra, dodatkową papierową warstwą, co może prowadzić do wizualnego podobieństwa tych wyrobów do papierosów, wchodzą w zakres kategorii cygar lub cygaretek w rozumieniu tego przepisu.

## Transport

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie C-501/17, Germanwings GmbH przeciwko Wolfgangowi Pauelsowi**

**Odesłanie prejudycjalne – Transport lotniczy – Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 – Artykuł 5 ust. 3 – Odszkodowanie dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów – Zakres – Zwolnienie z obowiązku odszkodowania – Pojęcie „nadzwyczajnych okoliczności” – Uszkodzenie opony statku powietrznego przez ciało obce znajdujące się na pasie startowym portu lotniczego**

*) Artykuł 5 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 w związku z motywem 14 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że uszkodzenie opony statku powietrznego przez ciało obce, takie jak ruchomy element, znajdujące się na pasie startowym portu lotniczego wchodzi w zakres pojęcia „nadzwyczajnych okoliczności” w rozumieniu tego przepisu.

Jednakże, w celu zwolnienia z obowiązku wypłaty odszkodowania pasażerom przewidzianego w art. 7 rozporządzenia nr 261/2004 przewoźnik lotniczy, którego lot doznał dużego opóźnienia ze względu na taką „nadzwyczajną okoliczność", jest zobowiązany do wykazania, że użył on wszelkich zasobów ludzkich lub materiałowych oraz środków finansowych, jakimi dysponował, w celu uniknięcia sytuacji, w której wymiana opony uszkodzonej przez ciało obce, takie jak element ruchomy, znajdujące się na pasie lotniska doprowadziłaby do dużego opóźnienia lotu.

## Zamówienia publiczne

**Wyrok Trybunału (izba) z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie C-699/17, Allianz Vorsorgekasse AG**

**Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Zawieranie umów o przystąpieniu do zakładowego funduszu prewencyjnego trudniącego się zarządzaniem składek na zakładową prewencję pracowniczą – Zawarcie umowy wymagające zgody pracowników lub ich przedstawicieli – Dyrektywa 2014/24/UE – Artykuły 49 i 56 TFUE – Zasady równego traktowania i niedyskryminacji – Obowiązek przejrzystości**

*) Artykuły 49 i 56 TFUE, zasady równego traktowania i niedyskryminacji, a także obowiązek przejrzystości należy interpretować w ten sposób, że znajdują one zastosowanie do zawarcia umowy o przystąpieniu między pracodawcą, podmiotem prawa publicznego, a zakładowym funduszem prewencyjnym, w celu zarządzania i inwestowania składek służących finansowaniu odpraw wypłacanych pracownikom tego pracodawcy, mimo że zawarcie takiej umowy nie wynika wyłącznie z woli pracodawcy, lecz wymaga zgody pracowników lub rady zakładowej.

## Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

*[*) Podstawę opracowania not dotyczących orzeczeń ETPC stanowią noty informacyjne MSZ oraz informacje zawarte w bazie HUDOC]*

**Opinia doradcza z dnia 10 kwietnia 2019 r. w sprawie *Menneson przeciwko Francji* (wyrok z dnia 26 kwietnia 2004 r., skarga nr 65192/11)**

**Protokół 16 do EKPC – art. 8 EKPC – prawo do poszanowania życia prywatnego – transkrypcja aktu urodzenia dziecka urodzonego w drodze surogacji za granicą – ustalenie prawnego stosunku rodzic–dziecko z zamierzoną matką – adopcja może również służyć jako środek stwierdzający ten stosunek – margines uznania**

Francuski Sąd Kasacyjny w orzeczeniu z dnia 5 października 2018 roku postanowił przedłożyć Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka wniosek o wydanie opinii doradczej z następującymi pytaniami:

1) Czy odmawiając wpisania do rejestru urodzeń danych dziecka urodzonego za granicą przez surogatkę, w zakresie, w którym zagraniczny akt urodzenia określa „zamierzoną matkę" („intended mother") dziecka jako matkę prawną, mając jednocześnie na uwadze, że rejestracja jest dopuszczalna w zakresie, w jakim określa ona „zamierzonego ojca" („intended father"), który jest także biologicznym ojcem dziecka, Państwo Strona przekroczy swój margines swobody przewidziany w art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności? Czy w świetle powyższego, powinno nastąpić rozróżnienie czy dziecko zostało poczęte za pomocą komórek jajowych „zamierzonej matki" czy też nie?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na jedno z dwóch powyższych pytań, czy przewidziana dla „zamierzonej matki" możliwość adoptowania dziecka jej małżonka, biologicznego ojca dziecka, co stanowiłoby sposób na ustanowienie prawnej relacji matka-dziecko, zapewniłoby zgodność z wymogami art. 8 Konwencji?

W odpowiedzi na wniosek Sądu Kasacyjnego Trybunał stwierdził, że w świetle art. 8 EKPC prawo krajowe musi przewidywać możliwość prawnego uznania relacji między dzieckiem urodzonym przez surogatkę a kobietą

wpisaną w zagranicznym akcie urodzenia jako jego matka. Uznanie to nie musi jednak polegać na zarejestrowaniu kobiety jako matki dziecka w aktach stanu cywilnego. Państwo może wykorzystać w tym celu inne mechanizmy, takie jak np. umożliwienie kobiecie adopcji dziecka, pod warunkiem, że są one skuteczne, szybkie i realizowane zgodnie z interesem dziecka.

Trybunał podkreślił, że w sprawach dotyczących dzieci zawsze należy kierować się najlepszym interesem dziecka. Odmowa uznania przez państwo relacji między dzieckiem urodzonym przez surogatkę a kobietą wpisaną do zagranicznego aktu urodzenia jako jego matka negatywnie oddziałuje na jego prawa. Dziecko takie może być bowiem pozbawione poczucia tożsamości, prawa do uzyskania obywatelstwa matki, dziedziczenia po niej, utrzymywania z nią kontaktu po rozwodzie z ojcem dziecka, a także napotkać trudności w uzyskaniu prawa pobytu w państwie zamieszkania matki. Prawo krajowe powinno zatem przewidywać jakieś formy uznania relacji między dzieckiem a matką przyjmującą. Nie ma przy tym znaczenia, czy dziecko zostało poczęte przy użyciu komórek jajowych matki przyjmującej, choć jeśli tak się stało, to potrzeba formalnego uznania relacji między dzieckiem a matką jest jeszcze wyraźniejsza.

Jednocześnie Trybunał przyznał państwom pewną swobodę przy wyborze form prawnego uznania tej relacji. Co do zasady z Konwencji nie można wywieść obowiązku dokonania całościowej transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka urodzonego przez surogatkę. Państwo może więc skorzystać z innych rozwiązań, np. umożliwienia matce przyjmującej adopcji dziecka, o ile postępowanie w tej sprawie będzie prowadzone szybko, tak aby nie pozostawiać dziecka w stanie niepewności prawnej.

**Wyrok (Izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie *Harisch przeciwko Niemcom* (skarga nr 50053/16)**

**Brak naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC – prawo do sądu (prawo do rzetelnego procesu sądowego) – odmowa wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym do TSUE**

Skarżący, obywatel Niemiec, wystąpił przed sądem krajowym z powództwem odszkodowawczym w sprawie gospodarczej. W trakcie postępowania

przed sądem okręgowym zażądał, by sąd ten zwrócił się z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 TFUE. Sąd okręgowy nie uwzględnił tego wniosku. W postępowaniu odwoławczym skarżący ponownie i znów bezskutecznie złożył taki wniosek. Sąd apelacyjny w swym rozstrzygnięciu przedstawił szczegółowe uzasadnienie podjętej decyzji i wyjaśnił, że stanowisko skarżącego nie znajduje oparcia w ustalonym orzecznictwie TSUE. Skarżący podtrzymał swe argumenty i żądanie o skierowanie do TSUE pytania prejudycjalnego także w skardze konstytucyjnej do Federalnego Sądu Konstytucyjnego. Federalny Sąd Konstytucyjny – jako sąd ostatniej instancji – również odmówił wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym do TSUE, aczkolwiek lakoniczne przedstawił uzasadnienie swej decyzji.

W skardze do ETPC skarżący podniósł, że niezwrócenie się przez sąd krajowy do TSUE z pytaniem prejudycjalnym w postępowaniu w jego sprawie stanowiło naruszenie prawa do rzetelnego procesu chronionego w art. 6 ust. 1 EKPC.

Trybunał nie stwierdził naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC. Przypomniał, że Konwencja nie gwarantuje prawa do przedłożenia sprawy TSUE w celu wydania rozstrzygnięcia prejudycjalnego. Odmowa skierowania wniosku prejudycjalnego przez sąd krajowy może zostać jednak uznana za arbitralną w sytuacjach, gdy przepis prawny stanowi taki obowiązek, gdy odmowa opiera się na innych powodach niż przewidziane prawem lub gdy sąd krajowy nie uzasadni należycie takiej decyzji.

Trybunał przypomniał, że obowiązek uzasadniania rozstrzygnięć sądowych stanowi jedną z podstawowych gwarancji chroniących przed arbitralnością rozstrzygnięć w świetle prawa do rzetelnego procesu z art. 6 ust. 1 EKPC. Obowiązek ten musi zostać jednak zważony w świetle wszystkich okoliczności sprawy, rzetelność procesu odnosi się bowiem do jego całokształtu, a nie fragmentarycznych etapów. W swoim orzecznictwie ETPC przyjmował także, że brak uzasadnienia, uzasadnienie lakoniczne lub powołanie się przez sąd wyższej instancji na dotychczasowe orzecznictwo jest dopuszczalne w świetle art. 6 ust. 1 EKPC jedynie wówczas, gdy okoliczności sprawy są jasne i brak jest w sprawie poważnych wątpliwości prawnych. Zdaniem ETPC, jeżeli wniosek o wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym nie został wystarczająco uzasadniony lub został sformułowany w sposób ogólny, dopuszczalne jest, w świetle art. 6 ust. 1 do

EKPC, aby krajowe sądy najwyższe oddaliły wniosek, odwołując się jedynie do odpowiednich przepisów prawnych regulujących taki środek prawny, gdy w sprawie nie podniesiono zasadniczo istotnego problemu prawnego. Mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, Trybunał uznał, że dopuszczalne było, by Federalny Sąd Konstytucyjny zrezygnował z bardziej wyczerpującego uzasadnienia i odniósł się jedynie do odpowiednich przepisów prawnych przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie skargi dotyczącej oddalenia apelacji.

**Wyrok (Izba) z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie *Mariyka Popova i Asen Popov przeciwko Bułgarii* (skarga nr 11260/10)**

**Brak naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC – prawo do sądu (prawo do rzetelnego procesu sądowego) – oddalenie wniosku skarżących do Najwyższego Sądu Kasacyjnego w wyniku rozbieżności w orzecznictwie**

Skarżący są obywatelami Bułgarii, których córka zginęła w 2004 r. w wypadku samochodowym. Sąd karny, przed którym rodzina zmarłej wytoczyła przeciw oskarżonemu kierowcy-sprawcy wypadku powództwo cywilne, zasądził (oprócz stwierdzenia winy) zadośćuczynienie na rzecz skarżących za śmierć córki. Sprawca wypadku okazał się jednak niewypłacalny, więc skarżący wnieśli powództwo odszkodowawcze przeciwko jego ubezpieczycielowi. Sądy krajowe rozpatrywały wcześniej analogiczne sprawy i uznawały, że uprawnieni do zadośćuczynienia mogą wystąpić z powództwem przeciwko ubezpieczycielowi sprawcy wypadku drogowego, jeżeli sąd zasądził od sprawcy zadośćuczynienie, lecz zobowiązany go nie wypłacił ze względu na swoją niewypłacalność. W sprawie skarżących sąd odwoławczy uznał jednak przeciwnie, a skarga kasacyjna skarżących została uznana przez Sąd Najwyższy za niedopuszczalną, pomimo podniesienia zarzutu głębokich rozbieżności w wykładni przepisu krajowego, na podstawie którego powództwo zostało wniesione.

W skardze do ETPC skarżący zarzucili, że poprzez rozbieżności w orzecznictwie naruszone zostało ich prawo do rzetelnego procesu z art. 6 ust. 1 Konwencji.

Trybunał podkreślił, że wykładnia dokonana przez skład krajowego Sądu Najwyższego, który rozstrzygnął sprawę skarżących, spowodowała odebranie im możliwości ustalenia odpowiedzialności

finansowej ubezpieczyciela sprawcy wypadku, w którym zginęła ich córka. Jednocześnie inne składy tego sądu w analogicznych sprawach orzekały odmiennie. Alternatywne wykładnie jednego przepisu (art. 407 ust. 1 ustawy handlowej) miały duży wpływ na przebieg postępowania krajowego, zarówno z perspektywy ofiar wypadków samochodowych, jak i z perspektywy firm ubezpieczeniowych. Dopuszczalność takiego powództwa była rozstrzygająca dla wielu spraw wnoszonych do sądów krajowych, począwszy od 2006 r. do 2010 r., kiedy wypracowano jednolitą linię orzeczniczą w tej materii. Trybunał uznał, że okresu tego nie można uznać za nadmiernie długi, a ponadto musi on zostać oceniony w konkretnych okolicznościach krajowych, a zwłaszcza liczbie analogicznych spraw rozpatrywanych w tym czasie przez sądy.

Trybunał stwierdził także, że krajowa procedura cywilna przewidywała środki naprawy rozbieżności orzeczniczych: skład Sądu Najwyższego orzekający w konkretnej sprawie kasacyjnej po dostrzeżeniu rozbieżności w orzecznictwie krajowym mógł zwrócić się do Sądu Najwyższego o wydanie wytycznych w przedmiocie właściwej wykładni spornego przepisu krajowego. Bułgarski Sąd Najwyższy skorzystał z tego mechanizmu proceduralnego krótko po wydaniu przedmiotowego rozstrzygnięcia w sprawie skarżących. Fakt ten zbiegł się czasowo z wejściem w życie nowego kodeksu postępowania karnego, który zmienił zasady dopuszczalności skarg kasacyjnych. W lipcu 2012 r. krajowy Sąd Najwyższy wydał swą ostateczną uchwałę, w której przyjął wykładnię dopuszczającą dochodzenie zadośćuczynienia ofiary wypadku drogowego od ubezpieczyciela sprawcy.

Trybunał wziął pod uwagę, że ostateczna wykładnia sądowa, przyjęta przez Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu sprawy skarżących, była dla nich korzystna. Gdyby skarga kasacyjna skarżących została wniesiona później (tj. po 2010 r.), to najprawdopodobniej zostałaby rozpatrzona co do istoty, z możliwym skutkiem uzyskania przez skarżących zadośćuczynienia od zakładu ubezpieczeniowego w miejsce niewypłacalnego sprawcy wypadku.

Niemniej jednak Trybunał orzekł, że zasada pewności prawnej oraz ochrony uprawnionego zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości nie daje prawa do spójności (jednolitości) orzecznictwa sądów krajowych. W konkluzji wyroku Trybunał podkreślił, że w tym stanie

rzeczy zasada pewności prawnej nie została złamana.

Tym samym, zdaniem ETPC, w sprawie nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC.